

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Felhívás előfizetésre! — A párbérszerű tartozások jogi természetének megállapítás felekezet szempontból. (Kund Samu.) — Zsinaton-küüli zsinatolás. (Margócsy József.) — A dunántúli evang. egyházkerületi tanítóegylet. (T. S.) — Belföld. — Vegyesek.

**Jelen számunk az ünnepek miatt,
már ma jelenik meg.**

Felhívás előfizetésre!

Az 1892. év egyházi életünkben emlékezetes esztendő lehet. A zsinat s annak alkotásai hosszú időre megalkotják egyházunk számára legalább külsőleg, törvényhozásilag az irányt és a határokat.

Ismerni a törvényhozás működését az azt vezérlő szellemet, látni a benső indító okokat, az eszmék küzdelmét, az érdekek surlódását s a különböző elemek összeműködéséből származó eredményeket keletkezésökben megfigyelni az egyháznak minden fiára, minden hívére nézve fontos és érdekes.

Szerény körben mozgó lapunk 1892. évi folyamára ezt tűzte ki feladatául.

Csak ágostai hitvallású evangyéliomi egyházunknak kíván szolgálni, hiven, igazán.

Ily alapon kérjük olvasóinknak s munkatársainknak anyagi és szellemi pártfogását.

Előfizetési árak az eddigiek: egész évre 6 frt. félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

A zsinati tudósítások terjedelme és gyorsasága az előfizetők számától fog függni.

A hátralékosokat adósságaik törlesztésére felhívjuk.

A szerkesztőség.

A párbérszerű tartozások

jogi természetének megállapítás a felekezeti szempontból.

A „Magyar Közigazgatás“ f. 1891. évi aug. hó 9-én megjelent 32. száma a párbérszerű tartozások természetének megállapításáról nagyon figyelemre méltó fejtegetéseket foglal magában, melyek világosságot vetnek arra, hogy bizonyos körökben miképp fogják fel ezen ügyet. Sokkal fontosabbak ezen fejtegetések és sokkal közelebből érdekelnek bennün-

ket, semhogy azt hihetném, miszerint a szerkesztőség nem fogná jelen soraim közlése által a discussio sorompóit, a magunk körében megnyitni.

Az említett cikk előadja, hogy a m. k. kúria 1886. évi január 22. és febr. 25. egymást kiegészítő, két, elvi jelentőségű határozatot hozott e kérdésben. Ezek szerint az magában véve, hogy egyes helyeken a visitatio canonica feljegyzései szerint a párbér minden ház vagy telek után szolgáltat ki, nem képez alapot arra, hogy a kérdéses helyeken a párbér ingatlanokon nyugvó dologi tehernek tekintessék. A párbér csak akkor dologi teher, ha szerződés vagy más jogalkotó tény folytán alakult meg dologi teherre, mely esetben az ingatlan minden birtokosát kötelezi.

„Szemben ezen jogfelfogással áll,“ így folytatja a „Magyar Közigazgatás“ a maga fejtegetéseit, — „nem akarom mondani, hogy a canonica visitationának szó szerinti szövege, hanem egy meghozott joggyakorlat, de sőt magának a vallás és közközt. ministernek, a belügyministerhez 1884. évi június 9-én kelt átiratában kifejezett jogfelfogás is, melynek sok hívője van ma is. Ezen átirat azt mondja: a prot. hitfelekezetek jogilag téves álláspontból indulnak ki, midőn azt állítják, hogy az egyházlátogatási okmányok a földnek vallást adnak, vallásával járó terhet, birtokkal járó teherre át nem alakíthatják . . . A föld nem katolikus föld, hanem katolikus lelkes részére szolgálmánnyal terhelt föld.“

A „Magyar Közigazgatás“ ezen két ellentétes jogfelfogáson elmélkedvén, azon nézetre jut, hogy a m. k. kúria jogfelfogása látszik abszolút igazságosnak, de viszont relativ szempontból a ministeri jogfelfogás látszik helyesebbnek. Mert bár elfogadja a párbérnek azon helyes definícióját, mely szerint a párbér oly egyházközségi adó, melyet a hivek a parochialis kötelék alapján szokás vagy más közjogi rendelkezés által megállapított mértékben a lelkes ellátása céljából szolgáltatnak, minden különös ellen-

szolgáltatás nélkül; és a canonica visitatiók a telek feljegyzésében csak a helyes kivetési kulcsot találták meg, hogy az egyházközségi adót a vagyonság szerint állapítsák meg azon hivek terhére: még is azon következtetésre jut, hogy mind addig, míg ki nem mondtuk, miszerint minden hitközségbeli tag egy a lélekre vagy a birtokra kivetett arány szerint járul hozzá az egyházi adó viseléséhez, a párbérből eredő jövedelem sértetlensége veszélyeztetve van. Mert — s ezt mint fontos kijelentését ritkított betűkkel szedette a „Magyar Közigazgatás“ — ha nem fizet a nemes, a protestáns és a zsidó, ha nem fizet szerzett úrbéres birtok után a nemes, a nem nemes szerzett nemesi birtok után, a protestáns és zsidó egyik után sem, a katolikus pedig a protestánstól vagy zsidótól vett birtok után szinte nem, akkor idővel veszteti kiérdemelt munkadíját és kárpótlást érte cserébe nem nyer.

Hát magam is azt tartom, gondos ügyeletnek kell lenni arra, hogy az operarius ne veszthesse el kiérdemelt munkadíjait, s hogy a hívány lehetőleg csonkíttatlanul fentartassék. De erről gondoskodni minden egyháznak oly beldolga, mely ezen egyház jogkörén kívül nem terjed. A más aklába tartozó juhokat idegen pásztornak megnyírnia, megfejni tilos s törvénybe ütköző bűnös cselekedet. A más hiten levő birtokos földjét megdézsmálni nem szabad, mert a föld nem katolikus föld, nem protestáns föld, nem zsidó föld.

Mikor például az evang. egyház valamelyik hitközségében a hivek száma, ezek vagyonsága érzékenyen csökkenik és a megmaradtak az elvállalt terhet tovább hordozni nem képesek, ezen egyház kötelességének tudja a híványon változtatást eszközölni, lejjebb szállítja ennek fizetési díjtételeit, lejjebb az elszegényedett hivek hozzájárulási arányát, esetleg az állomást beszűnteti, a hitközséget máshová affiliálja, vagy a maga szegénységéből teltsége szerint segíyezi; de sohasem jutott eszébe — és ha eszébe jutott volna, a polgári hatóságok bizonyára minden esetben megtagadták volna az assistentiát arra, hogy az evang. lelkész javadalma meg ne csorbíttassék, a róm. kath. egyház hivei adóztassanak meg az ev. egyház által egyházi adó alá conscribált birtokaik után.

Ha a róm. kath. egyház fenhatósága elmulasztotta a lelkészi javadalmazásban egyes telkeknek evang. embernek kezére jutása által beállott hiányt a maga illetékességi körén belül újabb hatósági jogos s törvényes intézkedés által pótolni, ezért ne kívánja senki, megsarcolni az ezen egyház kötelékén, joghatóságán kívül álló szerencsésebb birtokosokat, a kik a róm. katolikusoktól szerzett telkek után saját felsőbbségük, képviselőik által meghatározott módon bizony áldozni kötelesek.

Mert az 1790/1 évi XXVI. t. cz. 4 §-ának rendelkezése szerint mind a két hitvallású evangélikusok azokban, mik a vallásra tartoznak egyedül vallásuk felsőségeitől függenek. Ebből kettő követ-

kezik: először az, hogy az evangélikus hivek a saját képviselőik által törvényesen megállapított arányban és módon hozzájárulni tartoznak egyház és iskolai terheik viseléséhez azon birtok után is, melyet esetleg róm. katolikus polgártársaiktól vettek; — és másodszor az, hogy a róm. kath. püspök által teljesített canonica visitatio megállapodásai s rendelkezései felekezeti hatáskörrel nem bírnak, az evang. egyház tagjaira ki nem terjednek, sem az ezen evang. egyház tagjai által birtokolt telkekre — habár e telkek előbb róm. kath. birtokos kezein voltak is — egyházi terhet nem róhatnak, mert a földnek nincs valása, a föld nem katolikus föld.

Ugyanazon 1790/1 évi XXVI. t. cz. 6 §-a eltörölte a pap és ágybéreket, melyeket addig az evangélikusok róm. kath. lelkészeknek s mestereknek, avagy más egyházi szolgáltnak akár készpénzben, akár terményekben, akár munkákban szolgáltatattak, azokat teljesen megszüntette, úgy hogy ezen törvény kihirdetése után egy negyed év múlva sehol sem lehetett, sehol sem lehet azokat követelni, ha csak az evangélikusok a nevezett lelkészek működésével önként nem élnek. E törvény az evangélikusok által a róm. kath. lelkészek, mesterek avagy más egyházi szolgáltnak, akár készpénzben, akár terményekben, akár munkákban kiszolgáltató javadalmazásokra tehát, mint egyedüli feltételt, mint conditio sine qua non-t kikötötte azt, és csak is azt, ha az evangélikusok a nevezett lelkészek szolgálatával önként élnek; de egy árva betűvel sem említi mint ily fizetési kötelezettséget megalkotó tény, okmányt a canonica visitatiót.

A két ízben is idézett 1790/1. évi alaptörvény ezen rendelkezését a hitfelekezeti iskolákra vonatkozólag újból megerősítik az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 11. és 45. §§-ai, melyek szerint a hitfelekezeti népoktatási tanintézetek felállítására s fentartására hiveik anyagi hozzájárulását (jegyezzük meg jól hiveikét) a saját képviselőik által meghatározandó módon és arányban, a mint eddig szokásban volt, ezentúl is igénybe vehetik (jegyezzük meg: saját képviselőik által meghatározandó módon); ott pedig, a hol a más hitfelekezetekhez tartozó gyermekek más felekezeti iskolába járnak (de csak is ezen esetben!) szülei ezen iskola költségeihez ugyanazon módon s arányban kötelesek járulni, mint az iskolát fentartó hitfelekezet tagjai.

Tehát legújabb törvényhozásunk is az 1790/1. évi alaptörvénybe lefektetett igazságos elveknek hódol, hogy t. i. hitfelekezeti célokra mindegyik egyház csak is saját hiveit adóztathatja meg, a más hitfelekezet céljaira a más hitfelekezeten levők csak is azon a czimen és esetben kötelezhetők, ha annak szolgálatával élnek.

Törvényeink szerint tehát a párbér személyes teher, a hivek oblatiója; a telek ellenben, vagy az adóforint stb. csak kulcs, mely az egyházközségi adót a vagyonság szerint lehetőleg arányosan s azon méltányossági elv szerint állapítja meg, hogy a kinek az isten többet adott, többet is kívánnak

attól. Ezt az elvi álláspontot a „Magyar Közigazgatás“ által idézett s 1884. évi június 9-én telt miniszteri átirat elhagyta. Ugy olvasom a „Magyar Közigazgatás“-ban, hogy ezen átirat azt mondja: „a protestáns hitfelekezetek jogilag téves álláspontból indulnak ki, midőn azt állítják, hogy az egyházlátogatási okmányok a földnek vallást adnak.“ Nem tudom ugyan, melyik protestáns ember, melyik protestáns hitfelekezet vallja józan észszel, higgadt megfontolással azon badarságot, mintha az egyházlátogatási okmányok a földnek vallást adnának: de abban, hogy az a ki a protestánsok közül azon badarságot hirdétné, csakugyan jogilag téves álláspontból indulna ki, a miniszteri átiratnak tökéletesen igaza van. A földnek nincs lelke, a földnek tehát nem lehet vallása, a földnek tehát nem lehet vallást adni.

De hogy az egyházlátogatási okmányok a hívőnek vallásával járó terhet, birtokkal járó teherre alakíthatják át, az szinte jogilag téves álláspont. És a ki valaha ezen jogilag téves álláspontból kiindulva, vagy abból a jogilag szinte téves álláspontból kiindulva, hogy a föld ugyan nem katolikus föld, hanem a canonica visitatio által a katolikus lelkész részére szolgálmánnyal terhelt föld, valaha így határozott, hogy ha valamely oly birtok, mely azelőtt katolikus jobbágy kezén volt, az újabb időben más vallású egyénhez került, ettől a papi szolgálmányok tekintet nélkül vallására, teljesítendő, attól megtudni, vajjon az 1790/1 XXVI t. cz. keletkezése óta hozott, melyik hazai törvényünkre alapította eljárását, érdekes volna. Olyan törvény nincsen!

Egy kivételt tudnék, ha t. i. szerződés vagy más jogalkotó tény folytán alakult a párbér dologi teherre. Ugy de a canonica visitatio ily jogalkotó ténykedésre, melynél fogva a párbér dologi teherre válnék, és a melynél fogva aztán e teher az ingatlanok minden birtokosát köteleznék, tehát nem a katolikus egyház jogkörén belül csak, hanem ezen kívül is jogérvénnyel s joghatályal bírna, idézett törvényeink ellenére feljogosítva nincsen. Próbálja meg bárki is a canonica visitatio aktája alapján a párbéri szolgálmánnyal valamely telket telekkönyvileg megterhelni, ha csak tulajdonosa külön beleegyezését erre nem adja: széles e hazában nem fog találni telekkönyvi hatóságot, mely a szolgálmányi terhet telekkönyvileg bekeblezéssel biztosítja, nem fog találni bíróságot, mely ily telekkönyvi bekeblezést ítéletileg elrendeljen. Mert a föld nem katolikus föld, és a föld alelkész részére szolgálmánnyal terhelt föld ugy magában véve s törvényszéki aktus nélkül csak addig lehet, míg annak tulajdonosa katolikus keresztény és ha a róm. kath. egyház törvényes képviselése a maga körében egyh. adó kulcsul a földet állapította meg.

Magoknak a canonica visitationalis okmányoknak szó szerinti szövege, legalább a mennyiben az idézett s 1884. évi június 9-én kelt belügyminiszteri átiratból kivehettem, sem vindikál a canonica visitationának szélesebbre kiterjedő joghatályt. A „Magyar Közigazgatás“ szerint a miniszteri átiratban ez is

foglaltatik: „az egyházlátogatások egymástól lényegesen különböznek, így némelyekben a papi szolgálmányok teljesítésére a „fideles“, másokban a „parochiani“ vagy „coloni“ vagy „sessionalistae“ vagy „communitas“ kötelezvék. Ezen kitételek igen finom jogi distinctiókra szolgáltatnak alkalmat.“ Megengedem. De az a napnál is világosabb, hogy mind ezen finom jogi distinctióknak alapul itt is az a kétségbevonhatatlan jogi felfogás fekszik, miszerint az egyházi adóteher személyes teher s nem dologi teher; mert a „fideles“, a „parochiani“, a „coloni“, az assessionalistae“ személyek s nem telkek, nem sessiók; tehát személyek s nem telkek kötelezvék a papi szolgálmányok teljesítésére az egyházlátogatási okmányok idézett kifejezései által; a telkek csak az adó kulcsot jelelik meg.

Az az egy kifejezés „communitas“ van a többször idézett miniszteri átiratban, a mely kifejezés az evangélikusokat is katolikus célokra egyházi adózásra kötelezni látszik ott, a hol a communitas különböző hitfelekezetek által lakott község vagy város. De ezen baj orvoslására is meg van törvénykönyvünkben, melynek egyik sarkalatos alapelve az, hogy az egyházi teher személyes teher s hogy egyik hitfelekezet tagjai a másiknak terheihez hozzájárulni nem kötelesek, az orvosszer az 1868. évi LIII. t. cz. 23. §-ában, mely szerint különböző vallásfelekezetek által lakott községben és városban, mely házi pénztárából egyházi célokra vagy valamely felekezeti iskola javára segélyt szolgáltat ki, e segélyben igazságos arány szerint minden ottan létező vallásfelekezet részesítendő.

Mind ezekből láthatni, hogy a vallás és közoktatási miniszternek a belügyminiszterhez 1884. június 9-én intézett s a „Magyar Közigazgatás“ 1891. aug. 9. megjelent 32-ik számában idézett, ismertett átirata, melynek ugyanezen szaklap szerint sok hívője van még ma is, midőn azt vitatja, hogy ha valamely oly birtok, mely azelőtt katolikus jobbágy kezén volt, az újabb időben más vallású egyén kezére került, ettől a papi szolgálmányok tekintet nélkül vallására teljesítendő, jogilag téves álláspont áll és sem az általa idézett egyházlátogatási okmányok hivatkozott kifejezéseiben, sem hazai törvényeinkben nem talál fundamentumra. Szerencsénkre ezen jogilag téves álláspont, bármily sok hívője legyen is még mai napság is, magas kormányunknál ma már szinte meghaladott álláspont. Ugyancsak a „Magyar Közigazgatás“ 1981. évi 23. számában olvastam a belügyminiszteriumnak 1980/55963 számú rendeletét, mely azon elvet proclamálja: „szabályul ismerendő el, miszerint a papi illetmények nem birtokon fekvő, hanem személyi tehernek tekintendők.“

Igy tehát a m. kir. kuriának 1886. évi január hó 22. tartott teljes ülésében hitelesített határozatában és ugyanezen legfelsőbb bíróságunknak ama határozatot kiegészítő 1886. évi február 25-én hozott döntvényében kifejezést nyert jogfelfogással nem áll szemben a magas kormányunknak jogfelfogása ma. És e két hatalmas tényezőnek ezen egyetértése a jog

felfogásban képes leszen mindenkoron hazai törvényeink erős fegyverzetével az ellenkező törekvést, a meghozott joggyakorlatot, ha néhol létezne ilyen s itt-ott feltolná magát, halomra dűnteni.

Kund Samu.

Zsinatonkivüli zsinatolás.

Egyetemes egyházunk nem minden embere lehet zsinati tag. Ámde majd minden oda és arravaló, bírván egyházunk üdvére, törvényeink tökéletesítésére irányuló eszmékkel, javaslatokkal, tanácsokkal, legalább e lapokban közölhette volna nézeteit, hogy azokat olvasva most már a hivatottak közül a választottak, hadd használták s érvényesítették volna azokat jövődönk javítására, egyházügyeink célszerűbb intézésének eszközlésére.

Nagy kár különösen, hogy egyházunk multját képviselő s még most is kimagasló alakok, abban a fényes, egyházunk értelmiségét képező gyülekezetben hiányzani fognak. Ha 20—30 taggal lett volna nagyobb a zsinati követek száma, az már nem nehezítette volna a gyűlés vezetését, sőt e kimaradottak bölcs tapasztalataikkal, vallásos érületükkel épen elősegítették volna az ügytárgyalás üdvös menetét. S miután minden esperesség gondoskodik a maga követeinek ellátásáról, hadd küldött volna több képviselőt azon esperesség, a mely több költség fedezésére érezte magát képesnek. Sőt bizonyosak lehetünk a felől, hogy különösen világi uraink, nem is fogadták volna s nem is fogadják el költségeik megtérítését.

Érzékenyen kellend nélkülöznünk a zsinaton csak a nógrádi esperességből számtalanokat, különösen Dessewffy Ottót, egyházkerületünk érdemült felügyelőjét, egyházalkotmányunk egykor hős, bátor harcosát, aki annak idején az egyházunk alkotmányát fenyegető hatalom fenyegetései és fegyverei által sem engedte magát ehriasztani egyháza hő szerelmétől s ki azóta is, mindig egyházunk ügyeit figyelemmel s támogatással kísérve, nemcsak otthonában Vanyarczon tette virágzóvá az egyházi s iskolai ügyet; de a távolban is, Nyiregyháza mellett, Zsindelyes pusztatelepen templomot, iskolát emelt s azok felszentelésénél, nem szégyelve a Krisztus evangéliomát, nem idegenkedett az úrvacsoráját szolgáló népségével együtt venni fel, sőt tényleg bebizonyítá a sz. irás ama szavát, hogy az egyházban nincs szabados és szolga közt válogatás, de hogy azok egyek a Krisztusban. Érzékenyen kellend nélkülöznünk ott Beniczky Gyulát, esperességünk érdemült felügyelőjét, aki krisztusi lelkiületével az ellenzékét megadásra, a támadókat mérséklésre tudta birni mindenkor az egyház java érdekében, annak biztos előnyére. S aki egymaga nagy áldozatok árán in partibus infidelium egyházat teremtett s annak létjogot és jövődöt biztosított Pulszky Ágost is annak atyja is, az érdembabérokön nyugvó Ferencz, miért

nem lehetnek ott, hisz azok az irodalom terén is folytonosan egyházunk s vallásunk védelmében buzgólkodnak. De ott van a pestmegyei esperesség egyik elhomályosíthatatlan érdemű férfja Földváry Mihály érdemült esperességi felügyelő s bányakerületi gyámintézeti elnök a nagy lutheránus, társával a szelid lelkű, de egyházát lángoló szeretettel ölelő Rudnay Józseffel szintén érd. esp. felügyelővel miért nem lesznek azok is ott, a hol a nagyoknak van helyök vagy a papok közül magyarhoni egyházunk történetében legkisebb részletekig is alaposan jártas s bányakerületünk fejlődését minden mozzanataiban teljesen ismerő s annak története megírásán már régóta titkon, de általam biztos nyomok után sejtve, balkézzelel is fáradhatatlanul dolgozó Doleschall Sándor zólyomi érd. főesperes, most fővárosi lelkész miért nem kapott jogosult helyet hozzá hasonló társaival? S ami csaknem iróniának is beválik, egyházunk legfőbb jogtudósa, theologiai akadémiánk jogtanára, aki legközelebb is egyházjogi könyvével általános figyelemre tette magát méltóvá, ezen, egyházunk jogait, ellenségeink cselfogásaival és túlkapásaival szemben hajszálíg hasogató s bölcsen magyarázó tudósunkat, hogyan fogja nélkülözhetni a zsinat?!

Úgy tudjuk, hogy az esperességek elnökei egy zártkörű tanácskozmányra is össze voltak híva. E tanácskozmány egyedüli célja az volt, hogy gondoskodás történjék arra nézve, hogy főbb embereink oly esperességek által választassanak meg, a melyek egyházi kitűnőségeink híjával vannak. Ime belátták a vezérkar tagjai jó előre sok hivatott kimaradásának esélyét s még is támogatás helyett elleneztek a nógrádi esperességnek az egyetemre is felvitt ama indítványát, a mely szerint ez, egyházainak a negyvenet meghaladó száma miatt 4 helyett 6 képviselő küldhetését kérvényezte. Nem lehetett volna-e ez indítvány alkalmából általánossá tenni ennek tartalmát s más tehetősebb s nagyobb lélekszámú esperességeknek is megengedni, hogy saját erszényökre négyenél több képviselőt is küldhessenek. Így kevésbbé eshetett volna meg ezen, mindenkit méltán feszélyezhető baj. De midőn ezeket mondom, félreértések kikerülése végett ki kell jelentenem, hogy a világért sem beszél belőlem Cicero pro domo sua; mert ha csak kissé is bánt az ambitio, csak akarnom kellett volna s bizonyosabb, mint nem, hogy a bizalom a mely ez iránt felkeresett, fel is karolt volna. Am én szóba se engedtem magam hozni, mert én a zsinaton töltendett időn át, egyházunk oly érdekét, ügyét hanyagoltam volna el itthon, a melyet zsinati tagság miatt tennem nem lett volna tanácsos.

Én különben honmaradva is, ott leszek a zsinaton. Hogyan? Ez érdekes kérdésre adandó felelet hozzávetőleges számítást enged az iránt, hogy körülbelől mennyi időt veend a zsinattartás igénybe. Mikor a zsinati előmunkálatok a hatvanas évek elején ki voltak az esperességeknek adva tanulmányozás, véleményadás s illetve megbirálás végett, az akkori pestmegyei főesperes Sárkány János, most szarvasi lelkész, csupán ily célból rendkívüli esperességi gyü-

lést hívott egybe. Hozzáálltunk a tanácskozáshoz, de mindenkinek annyi hozzászólása volt, hogy egy gyűlési időtartam alatt csakis egy oldalt vehettünk át a munkálatokból. Ily eredmény után beláttuk, hogy így közgyűlésileg sokára tehetnénk eleget feladatunknak s bizottságnak adtuk ki a munkát. A halála után is névleg említésre méltó Plachy Bertalan elnöklete alatt fogtunk a dologhoz s bár így már serényebben haladtunk, a munkálatoknak csakis egyhatod részén mehettünk át. Elhatároztuk ugyan, hogy a folytatást nemsokára újból előveendjük; de nevezett elnökünk főszolgabíró lévén s időközben elhalván, főesperesünk pedig Szarvasra távozván, összejövetelünk elmaradt. Azután évek multak el s az évekkel megújult a kertületnek jegyzőkönyvi sürgetése. Nehogy esperességünk e tekintetben nyilvánosan is hátrálékosnak jelentessék ki, elhatároztam volt, miszerint magam látok neki a munkának. Munkálatom, egy Domonyban tartott papi konferentián felolvastatván, azt a pestmegyei lelkészi kar, az egyházi tanra vonatkozó rész elhagyásával, azon indokolással volt hajlandó elfogadni, hogy a zsinat úgy sem fog bele menni az egyházi tanok feletti eszmék tárgyalásába. Én azonban ehhez kötöttem munkám átadását. Nehogy az esperesség valami egyházi tan ellenes tételt fogadjon el, e résznek behatódó tanulmányozására 3 tagból álló bizottság küldetett ki. Így jutott vagy 20—30 ívre terjedő munkám a zsinati munkálatok közé. S ezért mondhatom, hogy némileg én is bent leszek a zsinatban.

Mivel azóta évtizedek multak el s én ily nagy idő alatt nagy tapasztalatokat tettem, tudományomat bővítettem, eszmekörömet tágitottam, vannak nekem ezek alapján érlelt oly nézeteim, melyeket jónak látok érintett munkálatom tökéletlenségének helyesbítése, pótlása céljából most elkésve, előadni.

A tanra nézve mellesleg csak annyit említek fel, hogy én az egyházi tan lényegét nem szándékoztam reform alá venni, mert hisz azzal meggyőződésem összhangban van. Én csupán azt akartam, hogy a dogmák avult kifejezései, melyek most már érthetetlenek vagy félreértésekre szolgáltatnak alkalmat, nyelvünk fejlettségének megfelelőleg érthetőbbé tétessenek. Például az apostoli hitformában a „szenteknek egységét“ kicsoda érti a laikusok közül helyesen s ha nem érti, nem-e botránkoztatólag hangzik az előtte, azt vélve, hogy mi mégis valamicsoda szentek hívésére vagyunk e hitforma által kötelezve. Volt nekem különben ily teljesen mérsékelt követeléseim mellett, akkor kifejezett nézeteim miatt, az akkor mindkét protestáns egyház érdekét szolgáló pesti egyházi lapban polemiam is (abban nem egy megnyugtató magyarázatot találna az egyházi tan tisztázása után epedő Sass János úr lelke) ezen polemia azonban az én javamra végződött s munkálkodásom értéke és szerény nevem csak emelve lett. Megmutattam, hogy a mit e részben sürgetek, az intelligentiánk s gondolkozó hiveink óhaja, egyházunk érdeke s jövőnk ingathatlanságának követelménye.

Megmutattam, hogy a mit szellőztetek, az nem elfogadhatlan és teljesíthetlen.

Az „egyházi tan“ rész alatt sürgettem munkálatomban a szentírás helyesebb fordítását is, — kifejezve, hogy az mind a két protestáns egyház által addig eszközöltessék, míg Székács, Ballagi, szóval az azon idő szerinti szakértők élnek. Javaslatot is tettem, hogy mikor, hol s legjutányosabban hogyan történhetné meg? S jólehet azóta a szentírás új fordítást ért, ezt most se tartom feleslegesnek sürgetni. Ugyanis, ezen egyházunk hivatalos hozzájárulása nélkül eszközölt fordításban oly lényeges hibák vannak, melyeket a hivatalos figyelem mellett el lehetett volna kerülni. Csak egy-kettőt hozok fel. Ott van Máté ev. II. 22. versében Jézusról mondva, hogy Nazarénusnak fog hivatni. Ez nyelvtanilag is határozottan rossz fordítás; mert aki Názaretben született az vagy názareti vagy nazaretbelinek nevezhető. Továbbá ily rossz fordítással az illető fordítók és egyházunk az elnéző, épen kapóra adjuk az épen keletkezően levő nazarenusoknak a lét- és névjogosultságot; mert ezek az ily hibát saját érdekében aknázhathatnak ki. E fordítást már csak ezért az egy szóért is meg kellene a zsinatnak semmisíteni. Továbbá a pneuma hagion, most is szentléleknek fordítatik, mintha a pneuma lélek és nem szellem volna, mintha tehát a pneuma helyes visszaadására nem lenne alkalmas, megfelelő szavunk! Ez történhetett Károlyi idejében, a mikor más nemzetek nyelvével szemben, nyelvünk fejletlen, szavakban szegény vala; de midőn a latin spiritus, a német nem Seele, de Geist, a tót is nem dusa, de duch, szóval fejezte ki helyesen a pneumát, a magyar fordítás miért legyen ez idő szerint is szegényebb, rosszabb, hátrább álló?! vagy ott a szereztetési igékben az új fordítás is azt mondja, hogy Jézus a kenyeret megszegé, megtöré helyett, holott úgy az eredeti görög, mint az imént említett nyelvek a megtörés szót használják. Ép ily hibák miatt kívánatos, hogy az új testamontom, egyházunk hozzájárulásával fordítassék s az így eszközözendő fordítás annak szentesítésével vitessék használatba.

S a tanból kifolyólag természetesen következnek, de ettől elkülönítve is tárgyalás alá vehető nem annyira az, hogy az urvacsora kiszolgáltatásakor az egyöntetűség tekintetéből általános absolutio adasék-e azt megelőzőleg vagy az egyénekenkénti is s a consecratio énekelve történjék-e vagy a nélkül; hanem hogy megalapíttassék a törvénytelen, tehát erkölcsi szempontból vétkes viszonyban élő házásoknak és a reversalis aláírása és annak betartása által egyházunk s önmagok ellen vétkezőknek adható-e absolutio, bocsáttassanak-e az urvacsorához vagy sem? A szentlélek elleni bűnök közé ily bűnök nem lettek sorolva, mert ezek megalapítása idején ily vétkek elő nem fordultak, mi azomban bátran azok közé számíthatjuk s így csak is az azokról való lemondás, azok elhagyása s teljes jóvátétele esetén lennének az illetők e szentség élvezetében részesíthetők. Rendszabályunk e tekintetben nincs, pedig mihez tartás

czéljából nagyon szükségelnők. Lehetnek egyes lelkészársak, a kik vagy épen semmit sem törődnek ez ügygel és ez nem csekély baj! vagy túl is mennek az erkölcsi biráskodás és fegyelmezésben s ez is bajt szülhet. Én péld. két haldokló betegnél, kik egykor reversalist adtak a gyermekeiket férfi létökre (és így a házassági viszonyban mint erősebb felek) a róm. kath. vallásban neveltették azt a kérdést tettem fel: szánják-e? bánják-e különösen abbéli vétköket s készek-e azt azonnal a jelenlevők előtt nyilvános ígérettel jóvátenni? Az én két haldokló hívem a vezeklést ünnepélyesen megtette s ha életben maradnak bizonyosan jóvá is tették volna tetteiket; ám a róm. kath. felekre nézve is hatással volt ebbeli eljárásom s nem mertek kedveseik halála után azok ígéretével ellenkezőleg cselekedni. Igen ám! de ama kérdések feltevésekor az ily vétekben leledző beteg nemmel is felelhet! s ekkor ott kell hagynom az ily konok bűnöst. Ám ebbeli eljárásomból különös helyzet állhat elő. Ki biztosítja a lelkészt, hogy különben egészen helyes, jogos eljárása nem lesz-e még kártható, elítélve is s épen felsősége által, az elismerés szava helyett?! Avagy nem zsinati rendelkezést igénylő ügy-e ez is?

S az urvacsorával nagyon rokon tárgy a confirmatio. Én olyan egyháznak vagyok lelkésze, a kinek egyházába a szomszéd és távoli egyházakból csakúgy özönlének a róm. kath. plébánosok túlkapásai visszautasítására ki nem tanított s minden más vallási tárgyra eléggé, de egyházunk jogainak ismeretére legkevésbé oktatótt hitfelek. Oly lelkészek, a kiknek egyházuk körében róm. kath. nem élnek, nem is tartják életkérdés fontosságával bíró dolgoknak confirmansikat különösen erre oktatni. S ilyenekből kerülnek aztán azok az egyházárulók, a kik az elejökbe furfanggal vagy fenyegetéssel adott reversalisokat egész hideg közönnyel alá is írják és meg is tartják. Ennek megakadályozása tekintetéből szükséges kimondani, ami ugyan magától is érthető, hogy az ifjuság úgy a confirmatioi, mint az artikularis (ismétlő) és a kathezikatioi oktatásnál a magyarhoni egyháztörténetre s egyházunk jogainak ismeretére oktattassék s hogy a confirmansok (a mit én most csak enlélkem sugalata s belátása után teszek) ne csak az apostoli hitvallásra, de egyszersmind egyházunk törvény biztosította jogainak megtartására feleltessék. Én ennek már is jó következményeit tapasztaltam s a zsinat a nagy világ hallatára, most az elkeresztelések kérdésének korában ezt alkalomszerűleg hangsúlyozottan kimondhatná.

S ezen eskü elrendelésével megalapíthatna egyszersmind oly papi esküt is, a mely feleslegessé tenné püspökeink részére, hogy némely felszentelendő s beigtatózó papi egyénektől — mint az szokásba kezdett jönni, biztosító leveleket vegyenek.

És a reformatioi ünnep tárgyában sem lenne felesleges tanácskozni. Némely egyházkerület területén okt. 31-éhez közel eső vasárnapon sem tartatik ez meg, holott szükségessé vált, hogy épen a napján ünnepeljük.

1. Mert kiválólag ezen ébreszthető a protestans öntudat és önértet, melyeknek fejlesztésére hova tovább mind inkább nagy szükség mutatkozik.

2. Mert vannak egyházaink és azok körében filialis gyülekezeteink, a melyekben maig is Mária-ünnepek, sőt az Urnap is megünnepeltetnek. Az ezeken való ünneplést a zsinat kárthatólag tiltsa el, s helyettök okt. 31-ének megünnepelését rendelje el.

3. Különösen az iskolák végett is. Az állami és talán az államilag segélyezett iskolákban is a róm. kath. ünnepek egytől egyig megtartatnak s ilyenkor a mi felekezetiinkbeli gyermekeink is szünetelnek; legalább október 31-ét tegyük oly normanappá, hogy azt nagy ünnepként kelljen ünnepelnünk s akkor viszonzásul a róm. kath. tanulók is kénytelenek lesznek szünetelni.

S a temetéseket is nem jó lenne szabályozni?! Vannak számtalan egyházak, melyekben egy temetés a következő részletekből áll: az udvaron két ének énekeltek, a két ének közt ima mondatik s szentirási hely olvastatik. Az udvarból a halotti kíséret énekszó mellet a templomba vonul, hol két ének elzenegése után a lelkész egész rendszeres beszédet tart, imát mond, a tanító pedig hosszú búcsúztatót olvas. Csak ezek után indul a menet a koporsót kísérve a temetőbe, ahol szintén egy ének énekeltek el és ima és áldás mondatik. Egy ilyen temetés 3 teljes órát vesz igénybe, szóval egész délutánt, az iskolai tanítás nem kis kárára; ha pedig az anyaegyház tanítója filián is van kötelezve temetést végezni — ez esetben egész napon szünetel a tanítás.

S ezzel térek tulajdonképen azon tárgyakra, melyek a tárgyalás alapjául kitűzött zsinati törvényjavaslat keretébe esnek.

Az első, a mire nézve itt főszólyt kívánok fektetni tulajdonkép benne van a javaslatban; de az életben csak látszólag, de tényleg megvalósítva nincs s ez az egyetemes gyűlés vezetésére vonatkozó 96 §. Ebben kimondatik, hogy együttesen vezetik a tanácskozományt, de az eddigi gyakorlatban azt látjuk, hogy a legidősb püspök, ott ül ugyan az egyetemes felügyelő mellett, azonban ez utóbbi mondja a megnyitó beszédet, ez terjeszti be csupán a maga nevében az évi jelentést, ez terjeszti elő a tárgyakat, ő mondja ki a végzéseket. Ez így nem együttes vezetés. Épen ezért nevezik egyetemes felügyelőinket világi pápáknak. Én bár végzetlenül becsülöm világi férfaink szereplését az egyházi téren s azt egyházunk java érdekében elodázhatatlannak tartom; így azonban főpüspökünk van eltörpítve és mintegy stativává alacsonyítva. Én épen azt akarom, hogy egyik se legyen a másika alatt; de hogy gyűlésvezetésök csakugyan együttes legyen. Hadd lássa a világ itt is, mint az alsóbb fokokon teljesen keresztül-vive az ikerelnökséget. A főfelügyelő tartsa a gyűlést megnyitó beszédet, de ez után a püspöki elnöktárs mondja utána, hogy van szerencséje benyujtani mindkettejök nevében szóló évi jelentésöket s a sok tárgy közül, előleges megállapodásuk szerint, hadd terjesszen elő a főpüspök is egy vagy más ügyet.

Igy szeretném már én őket szerepelve látni a legközelebbi zsinaton. Így venné az ki magát a világ előtt is szebben, jobban, helyesebben, üdvösebben. Adja Isten úgy legyen!

(Vége következik.)

Margócsy József.

A dunántúli evang. egyházkerületi tanítóegylet.

E cím felett bizonyára lesznek, akik csudálkozni fognak, s ezt méltán tehetik, mert hisz kerületi tanítóegylet még nem létezik a négy egyházkerület egyikében sem. Valóságban tehát nincs kerületi tanítóegylet, de elvben már igen. A dunántúli tanítóegylet megindította a mozgalmat ez irányban, s mint a körülmények bizonyítják, az eszme mindinkább közeledik a megvalósulás felé. Az „Evangelikus Népiszkola“ f. é. 11-ik számában már az alapot is megvetette „N. N.“ midőn lelkes felhívást intéz a kerületi tanítóegylet felé, s hogy ne csak szóval buzdítson, 1 frtot tesz le a nevezett lap szerkesztőjének kezébe, azon kérés kíséretében, hogy a kerületi tanítók ugyanezen kezekhez küldjék filléreiket az alakulandó egylet javára.

A mag tehát el van hintve; az alap meg van vetve, csak tovább kell azt építeni! S én azt hiszem e törekvést örömmel üdvözölhetik nemcsak a tanítók, hanem az egyházi és világi elem általában. Épen ezen szervezkedés és tömörülni akarásból láthatjuk, hogy meg van a tanítóegyletben az erős és igazi keresztény evangéliumi vallásosság. A tanítók ez erős hitbeni meggyőződésére pedig szükség és pedig nagy szükség van napjainkban.

Tudvalévő dolog, hogy újabb időben általános mozgalom indult meg a magyar tanítók közt. A „Magyar Paedagogiai Szemle“ s újabb a „Tanítók Szava“ erősen érvelnek az iskolák államosítása mellett. Különösen ez utóbbi havi közlöny igyekszik feltárni a hazai tanítóegylet ügyes-bajos dolgait; tért nyitván, hogy ott szabadon s nyíltan kimondhassa kiki ami neki fáj. Sőt tovább is megy e lap, zörget, kér, követel; szóval azon van, hogy a tanítóegylet azon része, mely még mindig a régi elnyomott helyzetben van, felszabaduljon, s nemcsak hogy békóit lerázhassa, hanem hogy elfoglalhassa a társadalomban az őt megillető helyet, s hogy anyagilag is méltóan legyen jutalmazva.

Midőn ilyen irány, ilyen szellem lengi át édes hazánkat, nemcsak üdvösnek, de szükségesnek tartom a kerületi tanítóegylet, s majd az országos evangélikus tanítóegylet megalakulását is. Ha tömörül az ev. tanítóegylet, így egyesült erővel többet fog tehetni, s nagyobb tér nyílik arra is, hogy népoktatásunk jelesei tehetségeiket próbára tegyék, nézeteiket időnként egymással közölhessék. Áldásos lesz a tanítóegylet alakulása népoktatásügyünkre annyival inkább, mivel az érintkezés az eszmecsere, mely a tanítóegylet összejövetele al-

kalmával történik, csak népoktatásunk egységessé tételét mozdíthatja elő; erre pedig ép oly égető szükség van, mint az isteni tisztelet s a vallásos cselekmények szervezése és egységessé tételére, mert biz mindenikre elmondhatjuk „a hány ház, annyi szokás.“

Ismerjük el tehát, hogy egyházunk kebelében szükség van nagyobb tanítói testületekre és legyünk azon, hogy ilyenek minél előbb és minél könnyebben létrejöhessenek. Támogassuk jelesen az alakuló dunántúli egyletet és ne feledjük, hogy az a munka és törekvés a melyet majd az egyletben kifejt a tanítóegylet, evangélikus szellemű és irányú lesz; míg ha telesküszik ez, amaz említett gárda zászlója alá, úgy nem várhatja senki, hogy egyházunk tanítóinak munkáját az igazi ev. hitbuzgóságtól áthatott szellem lengje át, mert bizonyára senki sem cselekszik az ő lelkiismerete ellen.

Midőn továbbá tudjuk, hogy az állam nemcsak szóval, de tettel is igyekszik segíteni a tanítók során és a népoktatásügy fejlesztésére mindent igyekszik felhasználni, ami csak felhasználható; kell hogy egyházunk is tegyen meg mindent az iskolaügy és annak buzgó munkásai érdekében. Tegyük, nehogy elmaradjunk! No de bizzunk a zsinatban, s adja Isten, reményeink beteljesüljenek!

Elmondott nézeteim úgy hiszem a mellett bizonyítanak, hogy nagyobb ev. tanítóegyletekre szükségünk van. Azért midőn itt az alkalom, legyünk rajta teljes erőnkkel, hogy minél előbb létesítsék a fent említett egylet. Pártoljuk az eszmét, mely a tanítóegylet közt született s mely csak azt bizonyítja, hogy van az evang. tanítóegyletben hitbuzgóság, lelkesedés, ügyszeretet s hogy ők is hisznek, biznak s tesznek!

T. S.

BELFÖLD.

Életünk még sem pusztá surlódás! A békités és közvetítés nemes és gyakran szükséges; de csak ott, a hol „surlódás“ fordul elő, egyébként felesleges. Ha az ókéri lelkész úr ezen becses lapnak 48. számában: „Surlódás az élet“ cikkében azt állítja, hogy az új-pázuai lelkész úr egy magasztos eszméért lelkesült, midőn azon igyekszik, hogy Horvát-Szlavonországban egy önálló ág. hitv. evang. püspökség létesítsék, — akkor felfogása csak azon esetben veszi sértő jellegét, ha a cikkíró felteszi, hogy a neudorfi lelkész úr is nemes eszméért lelkesült fel, midőn ő egy „önálló, létesítendő horvát-szlavon patenális superintendencia“ ellen apodiktikus élességgel fellépett; ha pedig az ókéri lelkész úr csakugyan felteszi azt, hogy a neudorfi lelkész úr ellenvéleményének közzétételénél szintén nemes szándék vezérelte, akkor logikailag „surlódásról“ szó sem lehet!

A kérdés csak az lehet: vajjon létesítsék-e Horvát-Szlavonországban egy önálló patenális szuperintendencia, a mint azt a bács-szerémi főesperes úr művében: „Eine evang. A. C. Superintendenz für die Königreiche Kroatien und Slavonien“ ezen szavakkal kívánja: „Uebergeben wir die evang. Kirchenangelegenheiten in Kroatien und Slavonien den Händen unserer dortigen Glaubensgenossen. Sie sind dort in der Lage zu ihrem eigenen Fortkommen mehr Erspriessliches auf kirchlichem Gebiete zu stiften, als wir

von hier aus zu thun vermögen!“ Itt egy önálló külön-szakított szuperintendenciáról van szó; pedig az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő úr már 1884-ben, az egyetemes gyűlésen, megnyitó beszédében ezen tárgyra vonatkozólag azt mondta: „Bármily rokonszenzettel kísérjük horvát-szlavonországi hitfeleink törekvéseit, az 1868: XXX. t.-cz. által elénekbe szabott korlátot teljes mértékben tiszteletben kell tartani: de nem kevésbé kell ügyelni arra is, hogy azon gyülekezetek, melyek az 1791: XXVI. t.-cz. alapján, habár Szlavoniában fekszenek, egyházunk tagjai s ezen törvényes kapcsolatból ki ne szakíttassanak stb.“

A ki ennél fogva következetes, „magyar érzelmének“ nem ad kifejezést avval, hogy ha Horvát-Szlavonországban lakó protestánsoknak elszigetelését kívánja a hatalmas magyar egyháztól; a mi azonban kívánatos volna, az egy magyar „alföldi evang. szuperintendencia!“

Spannágel József,
evang. lelkész.

VEGYESEK.

— Néhai Palásty Gábor hernád-vécsei lelkész özvegy és árvái részére e héten következő adományok folytak be hozzánk: 18. Nagytsisz. Bachat Dániel budapesti lelkész úr gyűjtése 50 frt (erre adakoztak: Deutsch Károly 15 frt, Horváth Sándor 2 frt, Loisch Ede 3 frt, Dr. 1 frt, id. Cséry Lajos 2 frt, Henszelman Kálmán 1 frt, özvegy Kéler Sándorné 1 frt, dr. Andaházy László 2 frt, Sárkány József 1 frt, Groszmann Miksa 2 frt, Goldberg Simon 1 frt, N. N. 1 frt, N. N. 1 frt, Bleuer & Quittner 2 frt, F. D. 1 frt, Kartschocke János 1 frt, Jaeger Armin 50 kr, Bachat Dániel volt iskolatársa özvegyének és árváinak 12 frt 50 kr. összesen tehát 50 frt). 19. Valentinnyi Sámuel 1 frt. 20. Bohus Pál 2 frt. Eddigi gyűjtésünk tehát összesen kitesz: **93 frt 40 krt**, miből 90 frt 40 krt már megküldtük a szegény szűkölködőknek s hiszük, hogy a testvéri szeretet s részvét ilyen nyilvánulása kissé felderíti szomorú karácsonyukat.

— Az áldozatkészségnek szép példája. A petrováci gyülekezet új orgona és harangok beszerzésére a maga kebelében gyűjtést folytat. A harangok beszerzéséhez szép adományokkal járult egy buzgó egyháztag: idősb **Szeverinyi András** az egyháznak volt kurátora. A legkisebb harangot megrendelve a soproni Seltenhofer cégnél (értéke 700 frt, súlya 400 kgm) adományozta a gyülekezetnek. Szép tette ez az egyház iránti szeretetnek: áldás legyen a jókedvű adakozón és adományán, az Úr pedig támasszon egyházának sok jötevőket, kik tehetségök szerint segítyzik azt.

— **Családi értesítők bélyegzése.** A m. kir. pénzügy-minister októ. 8-ikán 52889 sz. a új hirdetésmintát adott ki a családi értesítők bélyegkötelezettsége tárgyában. A ministeri rendeletet megelőzték olyan esetek, hogy a feleslegesen alkalmazott bélyegek költségét a minister a családi értesítő kiállító lelkész által a megkárosított félnek visszafizettette. A ministeri rendelet „önmagában“ elég világos, de azért ha közelebbről vizsgáljuk nem egészen úgy áll a dolog. A hivatkozott ministeri rendeletben törvények §§-ai idéztetnek, mint ismereteselek, ezeket pedig, mert törvénytárt közülünk senki sem hordat s hozzájutása elég nehéz, akadhat a ki nem ismeri, s mert azokat nem ismeri, családi értesítő kiállításnál lehet, hogy megint megtéved s a fizettség vermébe esik. Jó volna, ha az ilyen fontos s gyakoribb alkalmazást találó ministeri rendeletben idézett §§-ok a felsőbb egyházi hatóságok által kommentárral láttatnának el, akkor lehetőleg ki volna zárva az eset, hogy a családi értesítőt kereső fél (ártatlanul) vagy a családi értesítőt kiállító lelkész (nem egészen ártatlanul) károsodjék.

— **Szomorú hír. Laciak Bogyo szló,** volt micsinei lelkész, a ki főesperese iránt tanusított magaviselete miatt kénytelen volt egyházát elhagyni s innét Csehországba, Königrätzbe távozott, hol a Luther intézetnél katechetaként működött, három évi itt időzése után Amerikába Wesley egyházba (Texasba) költözött, s ott lelkészi állomást töltött be, f. é. szeptember 14-én szerencsétlenség következtében elhalálozott. Egy özvegy és két gyermek siratja a korán, 39 éves korában elhunyt apát.

— Beküldetett: „Geschichte der Stadt Béla“ von S. Weber. Igló 1892. 448 lap 8°. A „bevezetés“ című sorokat Hunfalvy Pál írta s ezekben a műről mint igen tanulságos munkáról elismerőleg szól. A szerző részletesen s valóban szeretettel tárgya iránt, leírja Béla városának természeti viszonyát, történetét, közmívelődési intézeteit, a lakosság foglalkozásmódját, közgazdaságát, iparát, szokásait, a városban szerepelt nevezetes embereinek életrajzeit. Bár a mű tartalma inkább helyi érdekű a mennyiben egy város monografiáját közli, de a mennyiben, különösen a történeti részben és sok helyütt a felvidéki és hazai viszonyokat multban és jelenben is érinti s azokat tanulságosan előadja e művet mint általános érdekűt is a hazai és egyházi történet és népelet iránt érdeklődőknek figyelme s pártfogásába részünkről is csak melegen ajánlhatjuk. Ára . . ?

A Pokol. Irodalmi tanulmány. Irta: Dr. Pelech E. János. A művészet nagy világában az emberi alkotásnak vannak oly gyöngyei, melyek hosszú időkre maradandó becsesel bírnak s melyek előtt, belső értéküknél, igaz és elévülhetlen szépségüknél fogva mindenki feltétlenül meghódol. Ily gyöngye, ily remek, maradandó kincse a világ-irodalomnak „Dante Divina Comoediája“, mely megérdemli mind azok érdeklődését, a kik az emberi gyarlóság és bűn, a lelki tisztaság és erkölcsi emelkedettség eleven és beható felfogásában, annak művészi kifejezésében, az emberi szív legrejtettebb vágyainak s az érzések és szenvedélyek tengernyi változatosságának magasztos kifejezésében gyönyörködni, a költői alkotások erkölcsnemesítő hatásán pedig lelkesülni tudnak. Dante Divina Comoediája magában foglalja korának egész szellemi világát, az anyagit úgy, mint az erkölcsit; benne van kora tudományának összesége, a bölcsészet, hittan, theológia minden rendszerével, az emberiség történelme a teremtés előtti időktől koráig, továbbá a jelen és a túlvilág, a pokol, tisztító tűz és a paradicsom. Mindez három nagy felvonásban folyik le szemünk előtt, oly szemléletesen, hogy annak allegoricus jelentőségét minduntalan feledve — csaknem tárgyas hitünk van az egész túlvilágról, mely a nagy költemény, tárgya szerint három főreszre oszlik: a Pokol, — Tisztító tűz — és a Paradicsomra. Szerző a túlvilág első országát, a Poklot teszi tanulmányának tárgyává. A költemény tartalmát röviden vázolja, annak eredeti művészi szemléletességgel rajzolt eleven képeit egyszerű népies, könnyen felfogható modorban, szabatos magyaros nyelvezettel magyarázza. A mű tárgyi megérthetése különösen theológiai képzettséget tételez fel, mivel az korának egyháztörténelmi és politikai, szintűgy hittani és bölcsészeti mezején mozog. A pogány, görög és római hitrege alakjai, a keresztyén tanok főképviselei, a történelem világhírű hősei mind jelentékeny és egyéniségüknek megfelelő szerepben tűnnek fel szemünk előtt. A középkornak világárolma törekvő s hatalmukat alattomos územekkel megerősíteni iparkodó pápát — VIII. Bonifác, Anastáz, III. Miklós, Coelestin és más pápákat — mint gyűlöletnek főtárgyait a pokolban hurcolja meg. Mindezt a szerző tanulmányában kellő magyarázatokkal ellátva — élvezhető alakban nyújtja az olvasónak, úgy hogy érdemes arra, hogy fáradozása a nagyérdemű műbarátok anyagi támogatása által méltányoltassék.

A csinos kiállítású mű szerzőnél, Sóvártt (Sáros megye) kapható. Ára 80 kr.